

туберкульозом та малярією в Африці були ухвалені державами-членами Африканського союзу на спеціальному саміті Африканського союзу з ВІЛ / СНІД, туберкульозу та малярії, що проходив в Абуджі 2—4 травня 2006 року, а також прийняті Асамблеєю Африканського союзу на її п'ятнадцятій черговій сесії 2010 року. Положення Абуджійської декларації були синхронізовані з цілями в області розвитку, сформульованими в Декларації тисячоліття.

Задля ефективного міжнародно-правового співробітництва необхідна політична воля, сфера боротьби з інфекційними захворюваннями та африканський континент не є винятком. Саме з цієї причини був створений Альянс лідерів африканських держав з боротьби з малярією. Метою діяльності Альянсу є досягнення консенсусу у виробленні спільних дій у боротьбі з малярією, дані рішення мають правову форму — міждержавних договорів, резолюцій, декларацій, планів та стратегій дій.

Список використаних джерел

1. Доклад Всемирной встречи на высшем уровне по устойчивому развитию, Йоханнесбург, Южная Африка, 26 августа – 4 сентября 2002 года. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.preventionweb.net/files/resolutions/N0263695.pdf>
2. Резолюция 67/299 «Закрепление достигнутых успехов и активизация борьбы с малярией и усилий в направлении ее ликвидации к 2015 году в развивающихся странах, особенно в Африке» от 16 сентября 2013 года.

ФЕТИСЕНКО В. О.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри міжнародного права та міжнародних відносин

НАУКОВИЙ ПРОГРЕС ТА ПРАВА ЛЮДИНИ

Права людини завжди викликали значний інтерес зі сторони як правників-теоретиків, так і практиків. Розвинута система прав людини охоплює майже усі сторони життєдіяльності індивіда, в тому числі його взаємодію з науковим прогресом та його надбаннями. Надзвичайно широке розповсюдження надбань наукового прогресу викликає практичну необхідність вивчення взаємозв'язків між ним та правами людини, задля удосконалення правничих та інституційних інструментів, спрямованих на забезпечення та захист прав людини. Це й складає актуальність обраної тематики. В цьому дослідженні поставлена мета за допомогою діалектичного методу розглянути та дослідити взаємозв'язок

прав людини з науковим прогресом. При дослідженні прав людини та їх зв'язку з науковим прогресом необхідно виділити права людини, безпосередньо пов'язані із науковим прогресом як явищем.

Вперше, право людини на участь у перевагах, які є результатами наукових відкриттів, було закріплено в ст. VIII Американської декларації з прав та обов'язків людини 1948 року [1]. Через півроку, вже на універсальному рівні, в п.1 ст. 27 Загальної декларації прав людини 1948 року було закріплено право кожної людини брати участь у науковому прогресі та користуватися його благами (англ. — *the human right to enjoy the benefits of scientific progress and its applications*, REBSP) Подальший розвиток це право отримало в ст. 15 Міжнародного пакту з економічних, соціальних та культурних прав 1966 року (далі — Пакт), де закріплено право кожної людини на користування результатами наукового прогресу та їх практичного застосування. А держави-учасниці Пакту, у свою чергу, повинні приймати заходи для повного здійснення цього права, включаючи ті, які необхідні для охорони, розвитку і поширення досягнень науки. Цікавим є той факт, що право на користування результатами наукового прогресу в Пакті виступає частиною більшого права — права на участь в культурному житті. Проте, на нашу думку, в подальших дослідженнях та розробках доцільно розглядати право брати участь у науковому прогресі та користуватися його благами окремо від комплексного права, яке викладене в редакції статті Пакту. Це право якісно вирізняється від інших прав людини та зображає блок відносин людини, що має свою специфіку.

В доктрині наголошується на тому, що дослідженню цього особливого права людини приділено недостатньо належної уваги [2, 274; 3, 504–505]. Досі не узгоджено нормативну складову цього права, проте в останні роки цьому аспекту приділяється більше уваги. Одним із найбільш значних поштовхів у цьому напрямку стало проведення експертної зустрічі у Венеції в 2009 році, підсумком якої стало прийняття Венеційської заяви про право брати участь у науковому прогресі та користуватися його благами [4].

У ст. 11 Віденської декларації та програмі дій, прийнятих на Всесвітній конференції з прав людини 25 червня 1993 року [5] також закріплено право людини на використання результатів наукового прогресу та їх практичного використання. Однак висловлюється занепокоєння, що «прогрес в деяких галузях, особливо в біомедицинських та біологічних науках, а також у сфері інформаційних технологій, може мати потенційно негативні наслідки для недоторканності, гідності та прав людської особистості ...». Аналогічні побоювання висловлювалися в 1968 році, в Резолюції 2450 (XXIII) Генеральної Асамблеї ООН «Права людини та науково-технічний прогрес» [6], де пропонувалось вивчення таких проблем, як захист людської особистості, її прав та повага до приватного життя людини в умовах прогресу техніки звукозапису,

електроніки, біології, медицини і біохімії. А в Декларації про використання науково-технічного прогресу в інтересах миру та на благо людства 1975 року [7] наголошувалось на зобов'язанні держав прийняти відповідні заходи для того, щоб: запобігти використанню досягнень науки та техніки для обмеження або втручання в здійснення прав людини і сприяти найповнішому здійсненню прав людини без будь-якої дискримінації за ознакою раси, статі, мови або релігійних переконань.

Вищевикладене вказує на те, що, віддаючи належне перевагам, що надає науковий прогрес кожній людині та людству в цілому, міжнародне співтовариство занепокоєне негативними наслідками, які можуть виникнути від недобросовісного або нерационального використання надбань наукового прогресу.

Таким чином, науковий прогрес та права людини тісно пов'язані. З однієї сторони, існує право людини брати участь у науковому прогресі та користуватися його благами, яке закріплено в Загальній декларації прав людини та Міжнародному пакті з економічних, соціальних та культурних прав. З іншої, надбання наукового прогресу впливають на реалізацію та забезпечення інших прав людини, та, на жаль, можуть впливати й негативно, чому державам потрібно запобігати усіма можливими засобами. По-перше, держави повинні забезпечувати реалізацію усіх прав людини, закріплених у фундаментальних міжнародних актах, з урахуванням усіх виникаючих тенденцій розширення переліку та нормативного змісту прав людини. По-друге, необхідно не допускати зловживання органами державної влади технологіями, що направлені на обмеження прав та свобод людини. По-третє, держави мають активно співпрацювати з такими міжнародними установами як Рада з прав людини ООН, Комітет з економічних, соціальних та культурних прав та інші, з метою отримання рекомендацій, роз'яснень та зауважень щодо виконання державами-учасницями своїх обов'язків в сфері прав людини. Питанням взаємодії та впливу наукового прогресу, його надбань та правам людини має приділятися все більше уваги у майбутніх дослідженнях.

Список використаних джерел

1. American Declaration of the Rights and Duties of Man, May 2, 1948. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nesri.org/sites/default/files/American_Declaration_of_the_Rights_and_Duties_of_Man.pdf
2. Donders Y., Volodin V. Human Rights in Education, Science and Culture. Legal Developments and Challenges / Y. Donders, V. Volodin. – UNESCO Publishing, 2007. – 321 p.
3. Amicorum L., Wolfrum R. Coexistence, Cooperation and Solidarity. Volume 1 / L. Amicorum, R. Wolfrum. – Martinus Nijhoff Publishers, 2012. – 2211 p.
4. The Right to Enjoy the Benefits of Scientific Progress and its Applications [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://unesdoc.unesco.org/images/0018/001855/185558e.pdf>

5. Віденська декларація та програма дій від 25 червня 1993 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/declarations/pdf/viendec.pdf
6. Права людини та науково-технічний прогрес [Електронний ресурс] : Резолюція 2450 (XXIII) Генеральної Асамблеї ООН від 19 грудня 1968 року. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/246/46/IMG/NR024646.pdf?OpenElement>
7. Декларація про використання науково-технічного прогресу в інтересах миру та на благо людства [Електронний ресурс] : Резолюція 3384 (XXX) Генеральної Асамблеї ООН від 9 грудня 1975 року. – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NL7/500/02/IMG/NL750002.pdf?OpenElement>

СИНІЦІН П. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин

**РОЗМЕЖУВАННЯ ПОНЯТЬ «КОНСТИТУЦІЙНЕ
ПРОВАДЖЕННЯ» І «КОНСТИТУЦІЙНЕ СУДОЧИНСТВО»**

В конституційно-правовій доктрині існує деяка невизначеність щодо розмежування понять «конституційне судочинство» і «конституційне провадження». Зокрема, конституційне судочинство визначають як провадження щодо розгляду та вирішення звернень, які надходять до Конституційного Суду з підвідомчих йому питань. З цього випливає, що конституційне судочинство є певним порядком дій у разі надходження звернень. Разом з тим, умовою і підставою звернення до конституційного суду можна визначити правовий конфлікт — спір про право, звернення щодо тлумачення певної норми конституції чи законодавчого акту тощо. Доцільність визначення предмету конституційного судочинства саме через правовий конфлікт ґрунтується на існуючих теоретичних положеннях щодо змісту правового конфлікту.

У зв'язку з вищезазначеним, виникає закономірне питання, чи є таким спором про право встановлення відповідності чинних міжнародних договорів України або міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради для надання згоди на їх обов'язковість. На нашу думку, українська конституційно-правова доктрина не дала відповіді на це питання.

У зарубіжній правовій доктрині конституційне судочинство може виявляти двояку природу. З одного боку, конституційне судочинство (у контексті «constitutional litigation») представляє собою систему захисту прав людини (США). На цьому аспекті наголошує П. С. Карлан (P. S. Karlan) з огляду на поправку, яка вважає, що навіть якщо